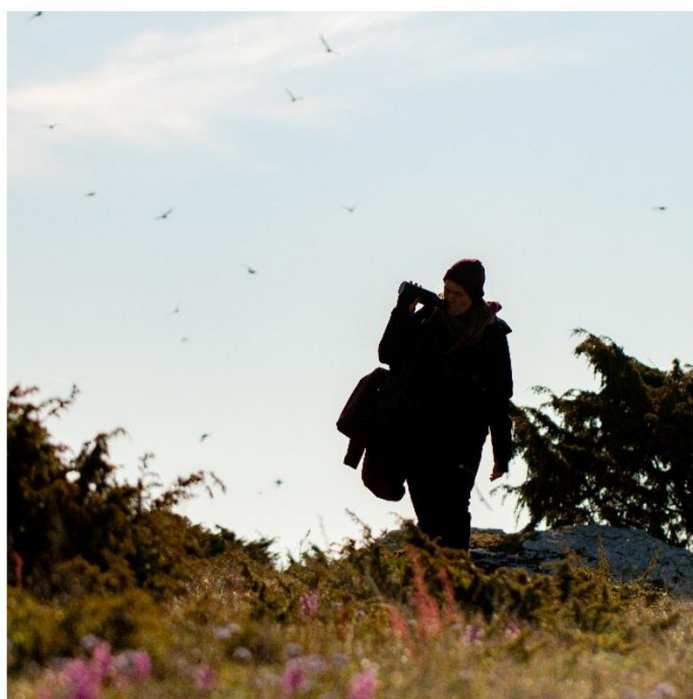

Fågelinventering

*för del av Skärholmen 2:1 invid kv. Sandholmen, Stockholms stad,
2025*

OM DOKUMENTET:

Titel: Fågelinventering för del av Skärholmen 2:1 invid kv. Sandholmen, Stockholms stad, 2025

Version/datum: 2025-09-29

Mall version: 2.1

Dokumentet bör citeras: Hebert M, Naszarkowski, N. 2025. Fågelinventering för del av Skärholmen 2:1 invid kv. Sandholmen, Stockholms stad, 2025. Calluna AB.

Foton: © Calluna AB där inget annat anges

Omslag: bilderna kommer från tidigare fågelinventeringar och föreställer en större hackspett (foto: Hannah Norman), en fågelinventerare (foto: Frida Nettelblatt) och en stenskvätta i en betesmark (foto: Frida Nettelblatt).

OM UPPDRAGET:

På uppdrag av: Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Adress: Nordkapsgratan 3, 164 36 Kista)

Uppdragsgivarens kontaktperson: Assienah Mooki Morosini

Utfört av: Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)
Adress huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

Callunas ordernr: C250013

Deltagande personal:

All deltagande personal är anställd på Calluna AB om inget annat anges nedan

Projektleddning/Uppdragsledning: Mova Hebert

Fältharbete: Mova Hebert, Marlijn Sterenborg

Kartproduktion: Noemi Naszarkowski

GIS-analyser: Mova Hebert, Noemi Naszarkowski

Rapport: Mova Hebert och Noemi Naszarkowski

Kvalitetsgranskning: Edwin Sahlin

Sammanfattning

Calluna AB har 2025 på uppdrag av Micasa Fastigheter utfört en fågelinventering i en del av Skärholmen 2:1 Sandholmen i Stockholms kommun. Bakgrunden till inventeringen är att uppförande av ett LSS-boende planeras i området. Inventeringen utfördes under mars till juni 2025.

I inventeringen observerades totalt 23 fågelarter som bedömdes häcka (kriterier från möjlig till säker häckning). Av dessa är fem prioriterade arter, det vill säga fågelarter som enligt Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska prioriteras i artskyddet (alla naturligt vilda fåglar är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen). Artlista över skyddade fågelarter finns i början av denna rapports resultatavsnitt.

Trots att området är litet har det betydelse för flera prioriterade fågelarter. Särskilt kan nämnas arter som häckar i trädhåll som stare, svartvit flugsnappare och skogsduva. För dessa arter skulle det kunna vara aktuellt med skyddsåtgärder som t. ex att skapa nya bomiljöer om befintliga försvinner.

En allmän skyddsåtgärd som rekommenderas är att undanta området för avverkning och markarbeten under fåglarnas häckningstid (cirka 15/3-30/6). Denna rekommendation grundar sig på en dom i EU-domstolen där man slog fast förbud att för skogsbruket avverka under den period som riskerar att förstöra fåglarnas bon. Detta förbud regleras av §4 punkterna 1 och i artskyddsförordningen.

Innehåll

Sammanfattning _____ **3**

1. Inledning _____ **5**

1.1 Uppdraget och dess syfte..... 5

1.2 Utredningsområdet..... 5

2. Bakgrund _____ **6**

2.1 Område som utreds för bebyggelse 6

2.2 Häckande fåglar i Sverige 6

2.3 Artskyddet för fåglar 7

3. Metod och genomförande _____ **8**

3.1 Tidigare kända uppgifter..... 8

3.2 Fågelinventering..... 8

4. Resultat _____ **9**

4.1 Fågelinventering 2025 9

4.2 Tidigare fynd 13

4.3 Livsmiljöer för fåglar 13

4.4 Slutsatser 13

Referenser _____ **14**

Bilaga 1. Häckningskriterier _____ **15**

1. Inledning

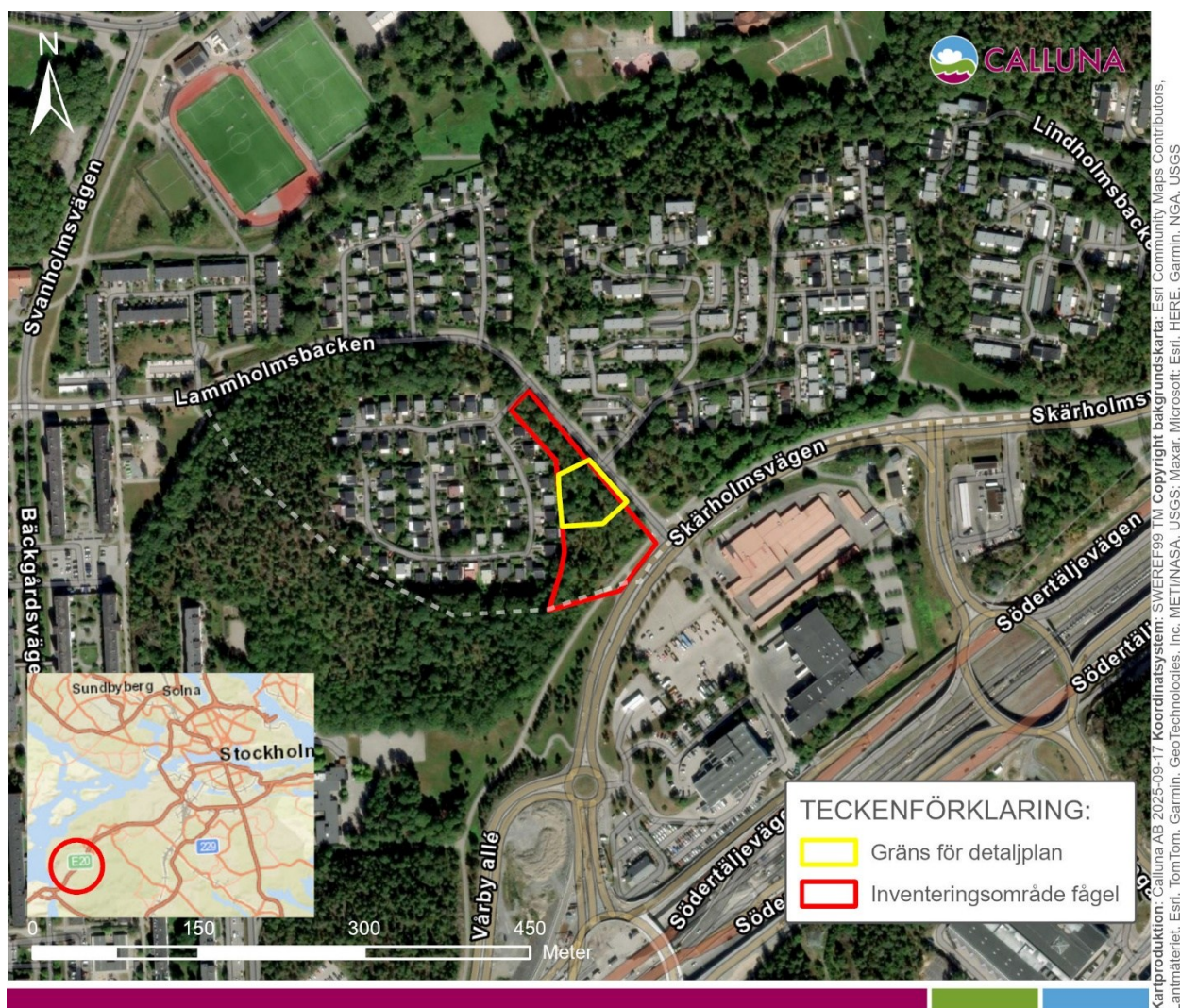
1.1 Uppdraget och dess syfte

Calluna AB har 2025 fått i uppdrag av Micasa Fastigheter att utföra en fågelinventering i samband med ett detaljplanearbete inför uppförande av LSS-boende i Skärholmen, Stockholm Kommun. Calluna har utfört en häckfågelinventering som inkluderade sex besök samt genomgång av tidigare gjorda observationer för området.

Fågelinventeringens syfte är att konstatera vilka fågelarter som förekommer och hur de nyttjar området. Kunskapen är tänkt att användas i planering och genomförande av åtgärder så att nödvändig hänsyn tas till fågelfaunan.

1.2 Utredningsområdet

Uppdragets inventeringsområde framgår av kartan i Figur 1 (markerat i rött). Kartan visar även avgränsningen för detaljplanen (markerat i gult). Ute i fält registrerades även fåglar som noterats strax utanför avgränsningen men på ett sätt som antyder att delar av ett revir skulle kunna ingå i projektområdet.

Figur 1. Översiktskarta som visar inventeringsområdet och gränsen för detaljplanen för kv. Sandholmen. Kommungräns mot Huddinge i södra delen av inventeringsområdet. Minikartan visar områdets position i sydvästra Stockholm.

2. Bakgrund

2.1 Område som utreds för bebyggelse

Området för inventering är beläget i fastigheten Skärholmen 2:1 i Skärholmen i Stockholms kommun (se Figur 1). På fastigheten planeras uppförande av ett LSS-boende.

Inventeringsområdet omfattar 0,9 hektar och består huvudsakligen av triviallövskog.

Marken inom inventeringsområdet är idag kvarlämnad skogsmark intill bostadskvarter (Figur 2).

Figur 2. Översiktsbild av bostadsnära lövskog i inventeringsområdet vid kv. Sandholmen.

2.2 Häckande fåglar i Sverige

I Sverige häckar cirka 250 fågelarter regelbundet. Förutom dessa tillkommer årligen ett antal mer eller mindre vanligt förekommande tillfälliga besökare. I EU:s fågeldirektivs bilaga 1 (2009/147/EC) upptas 66 av de svenska häckfåglarna, vilket innebär att de arterna anses särskilt viktiga samt att särskilda skyddsområden ska utpekas för dem.

På den svenska rödlistan¹ finns 116 fågelarter upptagna, varav 61 bedöms vara hotade och ha en sämre status än kategorin *NT Nära hotad* (SLU ArtDatabanken, 2020). Rödlistningen innebär inte något formellt skydd utan

¹ **Rödlistning** visar risken att en art dör ut. Bedömningen görs bland annat genom att jämföra artens populationsstorlek, populationsförändring, utbredning samt grad av habitatfragmentering mot en uppsättning kriterier. Som **rödlistad** benämns de arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna: nationellt utdöd (RE), akut hotad (CR), starkt hotad (EN), sårbar (VU), nära hotad (NT) eller kunskapsbrist (DD). Som **hotad** benämns de rödlistade arter som kategoriseras som antingen CR, EN eller VU. Rödlistningsangivelser i denna utredning följer den senaste rödlistan från SLU ArtDatabanken.

fungerar som en riktlinje som beskriver artens risk att dö ut. Det finns även rödlistningar på till exempel internationell nivå (IUCN) där en arts population i dess helhet bedöms.

2.3 Artskyddet för fåglar

Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) är alla vilda fåglar fridlysta. Fridlysningen innebär ett förbud mot att avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg och avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod. Störningar som saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå eller för att återupprätta populationen till en sådan nivå omfattas dock inte av förbuden.

4 § artskyddsförordningen:

Det är förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till den nivån.

Även om alla fåglar är fridlysta kan utredningen i det enskilda fallet begränsas till arter som är rödlistade, finns upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 (betecknade med B i artskyddsförordningens bilaga 1), eller arter vars population minskat med mer än 50 % sedan 1980² (Fm 2022:5, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2022).

² Data om populationstrender är hämtade från den lista på fåglar som Sverige, i den s.k. artikel 12-rapporteringen för fågeldirektivet, har rapporterat till EU. Rapportering av fågeldirektivet görs vart sjätte år. I den senaste rapporteringen, 31 juli 2019, gjordes en trenduträkning för perioden 1980–2018. Eionet är den hemsida där alla data som Sverige rapporterade 2019 enligt fågeldirektivet finns publicerade.

3. Metod och genomförande

Fågelinventeringen inkluderar utsök av tidigare kända data, fältbesök, sammanställning och bearbetning av resultat från genomförda fältbesök. Utifrån inventeringen kan antalet revir uppskattas sedan utifrån plats för observation, antal observationer av arten och biotopen.

3.1 Tidigare kända uppgifter

I samband med fågelinventeringen har Calluna gjort utsök av artfyndsdata gjorts i Artportalen, vilka sedan har bearbetats. Alla observationer som gjorts mellan 2010 och 2025 i området har hämtats in. Data bearbetades genom att arter som inte har lämpligt habitat i området sållades bort, liksom arter som med säkerhet kan betraktas som förbiflygande. Tidigare observerade fåglar har därefter jämförts med och kompletterat fågelobservationer gjorda under inventeringen.

3.2 Fågelinventering

Metoden för inventeringen är en kombination av punkt- och linjetaxering. Utifrån påträffade arter som uppvisar olika typer av beteenden att häcka i området upprättas en karta som visar vilka revirhävande arter som påträffats i inventeringsområdet. Antalet revir uppskattas sedan utifrån plats för observation, antal observationer av arten och biotopen.

I kv. Sandholmen har sex besök skett under perioden 29/3–11/6 2025 (se Tabell 1 nedan). Antalet besök, period samt tidpunkt bedöms ha varit tillräckliga för att få kunskap om häckfågelfaunan i området – med fågelarter som anländer och hävdar revir med påföljande häckningsbestyr från tidig vår till försommar. Antalet besök är anpassade utifrån att den urbana miljön kring kv. Sandholmen initialt kan antas vara relativt artfattig med häckande arter som inte är så känsliga för störning eller fragmentering.

Besöken genomfördes tidigt på morgonen och under väderförhållanden som varken störde inventerarens observationsförmåga eller väsentligt påverkade fåglarnas aktivitet, det vill säga ingen inventering gjordes vid stark blåst eller ihållande regn. Inventeringsarter var alla arter som observerades med häckningskriterier. Alla observationer registrerades (med typ av aktivitet, se bilaga 1) i ett digitalt inventeringsverktyg på en smartphone (ESRI:s fältapp *Field Maps* för ArcGIS).

När samtliga fältbesök var klara gjordes en revirbedömning utifrån förekomst, typ av aktivitet och med hänsyn till respektive arts föredragna biotop.

Tabell 1. Beskrivning av fältbesöken vid kv. Sandholmen 2025 med besökens datum och tidpunkt, inventerare, väderförhållanden och övriga noteringar från inventeringstillfället. **Tid** avser tiden på plats vid inventeringsområdet. **Inv.** avser inventeraren som gjort observationen (MH=Mova Hebert, MS=Marlijn Sterenberg).

Datum	Tid	Inv.	Väderlek
2025-03-29	06:20 - 07:10	MH	Klart, stilla, +5 °C
2025-04-12	06:45 – 07:30	MH	Klart, stilla, +4 °C
2020-05-02	05:50 – 06:20	MS	Klart, stilla, +10 °C
2020-05-15	06:00 – 07:00	MH	Mulet, svag vind, +8 °C
2020-05-23	07:45 – 08:15	MS	Mulet, svag vind, +9 °C
2020-06-11	05:00 – 06:30	MH	Mulet, stilla, +11 °C

4. Resultat

4.1 Fågelinventering 2025

Totalt har 23 arter med någon form av häckningskriterier observerats i inventeringsområdet, eller i nära anslutning till inventeringsområdet på ett sätt som gör att observationen kan knytas till revir som troligen överlappar inventeringsområdet (lämplig häckningsbiotop). Av de 23 fågelarterna räknas sex till prioriterade fågelarter.

Kolumnen med häckningskriterium i Tabell 2 nedan hänvisar till det säkraste häckningskriteriet som noterats för respektive art under inventeringen. Det finns 20 olika kriterier (*möjlig-trolig-säker*), se detaljer i bilaga 1.

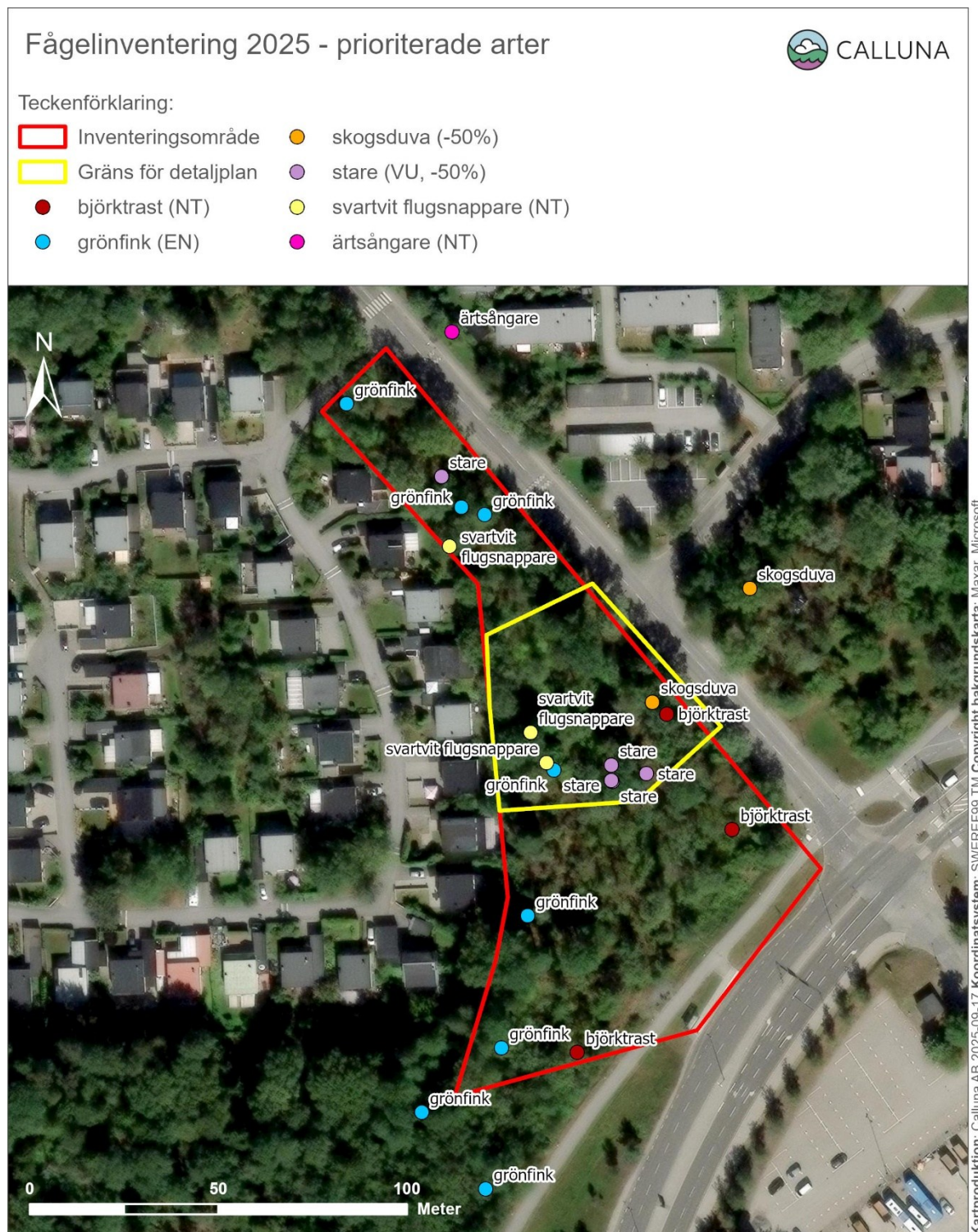
Tabell 2. Fågelarter från inventeringen med häckningskriterier, presenterade i bokstavsordning. I kolumnen Övrig kommentar: rödlistningskategori utgår från 2020 års bedömning. "-50%" betyder minst 50% populationsnedgång under perioden 1980–2018. "FD" = fågeldirektivet (hänvisar till arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen).

Art*	Häcknings-kriterium	Antal revir	Häckningsbiotop	Övrig kommentar
Björktrast <i>Turdus pilaris</i> (NT)	Säker häckning (12)	1-2	Björkskog, jordbruksbygd och bebyggd miljö.	
Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>	Säker häckning (12)	9	Skogar, parker och trädgårdar.	
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	Trolig häckning (4)	1	Skogar, parker och trädgårdar.	
Gråkråka <i>Corvus cornix</i>	Möjlig häckning (3)	1	Barrskog, blandskog och bebyggd miljö.	
Grönfink <i>Chloris chloris</i> (EN)	Trolig häckning (4)	3-6	Lövskog, parker och trädgårdar.	
Gröngöling <i>Picus viridis</i>	Möjlig häckning (1)	1	Lövskog, lövblandad barrskog. Hålhäckare.	Häckar troligen inte i området, den borde då noterats vid flera tillfällen då den är ljudlig och lätt att få syn på.
Koltrast <i>Turdus merula</i>	Säker häckning (15)	4-7	Skogar, parker och trädgårdar.	
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	Möjlig häckning (2)	1	Skogar, buskmarker och trädgårdar.	Eventuellt bara rastande
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	Säker häckning (15)	1-2	Skogs- och trädmiljöer.	
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	Trolig häckning (4)	1	Allmänt i skogsmark.	
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	Trolig häckning (7)	3-7	Skogar, parker och trädgårdar.	
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Möjlig häckning (2)	0-1	Skogar, parker och trädgårdar.	

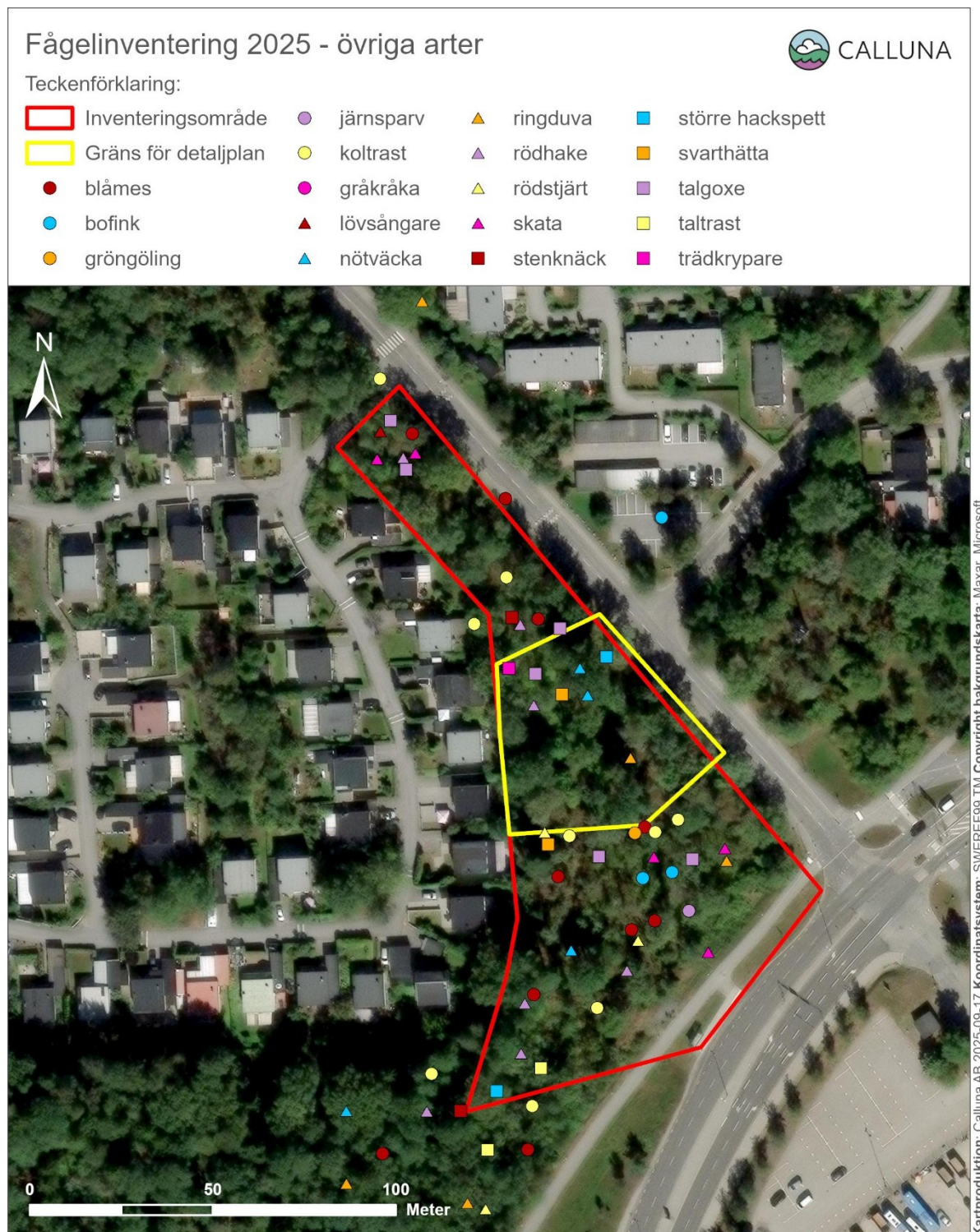

Art*	Häcknings-kriterium	Antal revir	Häckningsbiotop	Övrig kommentar
Skata <i>Pica pica</i>	Trolig häckning (4)	2	Bebyggd miljö, parker och gårdar.	
Skogsduva <i>Columba oenas</i> (-50%)	Möjlig häckning (2)	0-1	Löv- och blandskog. Hålhäckare.	
Stare <i>Sturnus vulgaris</i> (VU, -50%)	Säker häckning (15)	1-2	Häckar i trädhåll eller holkar i anslutning till odlad mark.	Häckar i hålträd av asp inom inventeringsområdet. I bebyggd miljö är klippta gräsmattor den huvudsakliga miljön för födosök.
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Möjlig häckning (2)	1-2	Halvöppen mark och gles skog, parker och trädgårdar.	
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	Trolig häckning (4)	1-2	All typ av skog, även parker och trädgårdar.	Häckar ut nya bohål varje år, så arten förser andra hålhäckande arter med lämpliga bohål.
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	Säker häckning (15)	1	Lummig lövskog, buskrik blandskog och frodig granskog.	
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i> (NT)	Trolig häckning (4)	1-2	Barr- och blandskog, parker. Hålhäckare.	Häckar i hålträd av asp inom inventeringsområdet.
Talgoxe <i>Parus major</i>	Säker häckning (15)	3-6	Skogar, parker och trädgårdar.	
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	Trolig häckning (4)	1	Bland- och lövskog, sammansatta miljöer med träd.	
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	Möjlig häckning (3)	1	Barr- och blandskog.	
Ärtsångare <i>Curruca curruca</i> (NT)	Möjlig häckning (1)	0-1	Buskmark med förekomst av taggbuskar och enbuskar.	

*Prioriterade arter synliggörs extra i tabellen med fetstil i artnamnet.

Figur 2. Karta över prioriterade fågelarter från inventeringen 2025 ($\geq 50\%$ minskning 1980–2018, bilaga 1 fågeldirektivet, eller rödlistade där NT=nära hotad, VU=sårbar och EN=starkt hotad). Kartmarkeringarna motsvarar platser där fåglar bedömts ha revir, och ska läsas som en subjektivt viktig mittpunkt, ett centrum, av en fågelarts revir.

Figur 3. Karta med övriga fågelarter från inventeringen 2025. Kartmarkeringarna motsvarar platser där fåglar bedömts ha revir, och ska läsas som en subjektivt viktad mittpunkt av en fågelarts revir.

4.1.1. Övriga observationer

Förutom ovan nämnda arter observerades följande prioriterad art utan några säkra häckningskriterier:

- Järnsparv *Prunella modularis* (-50%), ett ex., förbiflygande 12/4. Observationen är med i kartan figur 3, men bedöms inte häcka i området.

4.2 Tidigare fynd

Som komplement till inventeringen har ett utsök gjorts av tidigare fynddata (från SLU ArtDatabanken) under perioden 2010–2025. I sökningen har rödlistade arter och arter upptagna i bilaga 1 till fågeldirektivet tagits med. Sökningen gav inga träffar.

4.3 Livsmiljöer för fåglar

Majoriteten av de arter som observerades under inventeringen 2025 är knutna till lövskog och parkmiljöer, vilka utgör vanliga livsmiljöer inom inventeringsområdet. Särskilt framträdande är de många hålträd, främst asp, som finns här. Dessa utgör viktiga häckningsmiljöer för flera arter, däribland de prioriterade arterna stare, svartvit flugsnappare och skogsduva. Dessutom förekommer ett rikt fåltskikt samt flertal döda träd med omfattande insektsnag, vilket indikerar en god födotillgång.

4.4 Slutsatser

Trots att området är litet har det betydelse för flera prioriterade fågelarter. Särskilt kan nämnas arter som häckar i trädhåll som stare, svartvit flugsnappare och skogsduva. För dessa arter skulle det kunna vara aktuellt med skyddsåtgärder som t. ex att skapa nya bomiljöer om befintliga försvinner.

En allmän skyddsåtgärd som rekommenderas är att undanta området för avverkning och markarbeten under fåglarnas häckningstid (cirka 15/3-30/8) (Naturvårdsverket, 2023). Denna rekommendation grundar sig på en dom i EU-domstolen där man slog fast förbud att för skogsbruket avverka under den period som riskerar att förstöra fåglarnas bon. Detta förbud regleras av §4 punkterna 1 och i artskyddsförordningen.

Referenser

- Eionet (2022). Article 12 web tool – Species trends at Member State level. <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/report?period=3&country=SE> [Datum för åtkomst: 2022-11-10]
- Ekblom, R. (2007). Ny vår för fågelinventeringar – en översikt av de vanligaste metoderna för att inventera fåglar. ISBN 91-88124-36-3. Sveriges ornitologiska förening.
- EU (2009). Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen (2022). Ny vägledning – tolkning av förändringar i artskyddsförordningen – fridlysning fåglar i samband med skogsbruk. Diariennr. Nv-04718-22. [Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk \(naturvardsverket.se\)](https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd)
- Naturvårdsverket (2023). Artskyddshandboken och vägledning om artskydd. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd>.
- SLU ArtDatabanken (2020a). Rödlstade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.
- SLU ArtDatabanken (2025). Utdrag av Artportalens rapporterade fågelobservationer samt eventuella skyddsklassade observationer i utredningsområdet. [Utdrag gjort den: 2025-09-18].

Bilaga 1. Häckningskriterier

Kriterier (1–20) som brukar användas vid häckfågel-/atlasinventering.

Kriterium	Förklaring
Möjlig häckning:	
1	Obs under häckningstid
2	Obs under häckningstid och i lämplig biotop
3	Sjungande hane eller andra häcklåten
4	Par i lämplig biotop
Trolig häckning:	
5	Permanent revir (>2 dagar)
6	Spel, lekar, parning
7	Besök vid sannolik boplats
8	Adult upprörd, varnande på grund av ägg eller ungar i närheten
9	Adult med ruvfläckar
10	Bobygge, utgrävning eller uthackande
Säker häckning:	
11	Avledningsbeteende, adult spelar skadad
12	Använt bo påträffat
13	Nyligen flygga ungar eller dunungar (borymmare)
14	Adult in/ut från bo på sätt som visar att boet är bebott
15	Adult med exkrementssäckar
16	Adult med föda till ungar
17	Äggskal påträffade
18	Bo där adult setts ruvande
19	Bo där ungar hörts
20	Bo där ägg eller ungar setts